

בדרך - לֹקְחֵינִי בְיָדָם מִקְלוֹת כְּדִי לְהִדּוֹף אֶת
הַשּׁוֹדְדִים. וְאִם הִיְתָה דֶרֶךְ רְחֹקָה מִמְּקוֹמָם עַד
לְמִקּוֹם בֵּית דִּין - לֹקְחֵינִי בְיָדָם מְזוֹנוֹת וְאִין
חֹשְׁשִׁים לְאִסּוּר הוֹצָאָה בַשַּׁבָּת, שְׁעַל מַהֲלֶךְ לַיְלָה
וַיּוֹם - אִם הָעֵדִים רְחוּקִים מִמְּקוֹם בֵּית הַדִּין כְּדִי
מֵהֶלֶךְ לַיְלָה וַיּוֹם, שִׁיּוּכְלוּ לְהִגִּיעַ לְבֵית הַדִּין בַּשַּׁבָּת
בְּעוֹד יוֹם וַיּוּכְלוּ לְקַדֵּשׁ עַל פִּיהֶם אֶת יוֹם הַשְּׁלִשִׁים,
מִחֲלָלִין הָעֵדִים אֶת הַשַּׁבָּת וַיּוֹצֵאִין לְעֵדוֹת
הַחֹדֶשׁ²⁵, שֶׁנֶּאֱמָר (ויקרא כג, ד): "אֵלֶּה מוֹעֲדֵי
ה'... אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם בְּמוֹעֲדָם" מִכֵּאן
שִׁמְצוֹת קִידוּשׁ הַחֹדֶשׁ בְּזִמְנֵנו דּוּחָה אֶת הַשַּׁבָּת:

ר' עובדיה מברטנורא

(שמואל א' כ"ד): שֶׁנֶּאֱמָר אֱלֹהִים
מוֹעֲדֵי ה'. וְכֹל מִקּוֹם שֶׁנֶּאֱמָר
מוֹעֵד בְּמוֹעֵדוֹ, דּוּחָה אֶת
הַשַּׁבָּת: ב א אִם אִין
מִכִּירִין אוֹתוֹ. אִם אִין ב"ד
מִכִּירִין אֶת הָעֵד אִם נֶאֱמַן וְכִשְׁר
הוּא: מְשַׁלְּחִים. ב"ד שְׁבַעֲרִי:
אַחַר עֲמוּ. זֶה אַחַר שֶׁל עֵדִים,
לְהַעֲרִיד עֲלָיו לְפָנֵי ב"ד הַגְּדוֹל
שֶׁמְקַדְּשִׁים אֶת הַחֹדֶשׁ:
מִשְׁקַלְקְלוּ הַמִּינִין. שֶׁשְׁכְּרוּ
עַדֵי שֶׁקָּרַח לְהַטְעוֹת אֶת
הַחֲכָמִים: ב הִיוּ מְשִׁיאִין

פרק שני

המשך דיני עדי החודש ונאמנותם

משנה א

אם בית הדין הגדול שבירושלים אינן מכירין אותו - את העד אם נאמן הוא,
אזי בית הדין שבעירו משקלחין זוג עדים אחר עמו להעידו שנאמן הוא.
בראשונה היו מקבלין עדות החודש מפל אדם שכל ישראל בחזקת כשר
הוא, ברם משקלקלו המינין²⁶ - שרצו לשבש את דברי חכמים ולשנות את
קביעת המועדים, ושכרו עדי שקר להטות את בית הדין²⁷, התקינו חכמים שלא
יהו מקבלין עדות החודש אלא מן המכירים - מעדים שבית הדין מכירים
אותם כנאמנים:

ביאורים והרחבות

25. פירוש: אם העדים אינם רחוקים מבית הדין אלא מהלך לילה ויום, כלומר שיסיפיקו להגיע
לבית הדין מבעוד יום באופן שיהיה שהות לבית הדין לקדש על פיהם את יום השלשים,
מותר להם לחלל את השבת ולילך ולהעיד. אבל אם לא יגיעו אלא במוצאי שבת לא ילכו,
שהרי אין עדותם תועיל לקדש את החודש על פי ראייתם, שכיוון שלא הספיקו בית הדין
להכריז על קידוש החודש עד שחשכה, אין החודש מתקדש אלא ביום שלשים ואחד.

26. יש הגורסים: "משקלקלו הבייתוסים".

27. גרסינן בגמרא (כב, ב): מה קלקול קלקלו הבייתוסין? פעם אחת בקשו בייתוסין להטעות
את חכמים, שכרו שני בני אדם בארבע מאות זוז, אחד משלנו ואחד משלהם. שלהם העיד
עדותו ויצא. שלנו, אמרו לו: אמור כיצד ראית את הלבנה? אמר להם: עולה הייתי במעלה
אדומים וראיתיו שהוא רבץ בין שני סלעים, ראשו דומה לעגל, אזניו דומין לגדי, קרניו דומות
לצבי וזנבו מונחת לו בין ירכותיו, והצאתי בו ונרתעתי ונפלתי לאחורי. ואם אין אתם מאמינים
לי - הרי מאתים זוז צרוהין לי בסדיני. אמרו לו: מי הזקיך לך? אמר להם: שמעתי שבקשו

משנה ב

בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ מְשִׂיאִין בְּרֵאשֵׁי הַהָרִים מְשׂוֹאוֹת
- לפידים, להודיע לגולה שקידשו את החודש, ולא
היו צריכים לשכור שלוחים שילכו להודיע להם²⁸.
מְשַׁקְלְקְלוּ הַכּוֹתִים - השומרונים, והשיאו
משואות שלא בראש חודש כדי לקלקל לישראל,
הַתְּקִינוּ חַכְמִים שְׂיָהּוּ שְׁלוּחֵין יוֹצְאִין:

משנה ג

כִּיצַד הָיוּ מְשִׂיאִין מְשׂוֹאוֹת?
מְבִיאִין בְּלִנְסָאוֹת - מוטות של עץ אָרוֹ אַרְבֵּין,
וְקָנִים - מקלות דקים וְעֵצֵי שָׁמֹן - עץ המוציא
שמן וְנִעְרַת שֶׁל פֶּשֶׁתָן, וְכוּרָךְ את כולם
בְּמִשְׁיָחָה - בחוט, וְעוֹלָה לְרֵאשׁ הַהָר וּמִצִּית
בְּהֵן אֵת הָאוֹר - האש, וּמוֹלִיךְ וּמְבִיא את הלפיד
הלוך ושוב וּמַעֲלָה וּמוֹרִיד, עַד שֶׁהוּא רוֹאֶה אֵת
חֵבְרוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בֵּן בְּרֵאשׁ הַהָר הַשְּׁנִי, וְכֵן
בְּרֵאשׁ הַהָר הַשְּׁלִישִׁי וכן הלאה, מהר להר עד
שזה מגיע לגולה:

משנה ד

וּמֵאִין הָיוּ מְשִׂיאִין מְשׂוֹאוֹת?

היו מתחילים מֵהַר הַמְּשָׁחָה - הר הזיתים שבירושלים לְסַרְטְבָא, וּמְסַרְטְבָא
עד לְגְרוֹפִינָא, וּמְגְרוֹפִינָא לְחֹרֶן, וּמְחֹרֶן לְבֵית בְּלָתִין, וּמִבֵּית בְּלָתִין לֹא

ביאורים והרחבות

בייתוסים להטעות את חכמים, אמרתי אלך אני ואודיע להם, שמא יבואו בני אדם שאינם
מהוגנין ויטעו את חכמים. אמרו לו: מאתים זוז נתנין לך במתנה, והשוכרך ימתח על העמוד
(חייב מלקות). באותה שעה התקינו שלא יהו מקבלין אלא מן המכירין.
28. בגמרא (ב, כב.) למדין מברייתא מתי היו משיאין משואות. תנו רבנן: אין משיאין משואות
אלא על החדש שנראה בזמנו לקדשו (ביום שלשים). ואימתי משיאין? לאור עיבורו (שאם
נקבע ראש חודש ביום שלשים של החודש הקודם, אזי מדליקין משואות במוצאי ר"ח שהוא אור ליום
שלשים ואחד לחודש שעבר). נמצא שרק על חודש חסר משיאין, אבל לא על חודש מלא. מאי
טעמא? אמר רבי זירא: גזירה משום ראש חדש חסר שחל להיות בערב שבת. שאם ישיאו
משואות גם על חודש מלא, יבואו לטעות. שהרי אי אפשר להדליק בליל שבת, ואם ישיאו
במוצאי שבת עלולים להסתפק אם זהו חודש חסר והדליקו רק במוצאי שבת משום שלא
יכלו להדליק בליל שבת, או יתכן שזהו חודש מלא ובזמנו הדליקו במוצאי שבת. וכעת שאין